

*With Humble Pranams*  
*To*  
*Sri U.Ve. Mukkur Lakshmi Narasimhachariyar Swamy*

# Taittirīya-Saṃhitā

Edited by Vijayaraghavan Bhashyam

Book 1, Chapter 6

कृष्ण यजुर्वेदीया तैत्तिरीय संहिता,

प्रथमं काण्डम्, षष्ठः प्रपाठकः

याजमानकाण्डम्

[[1-6-1]]

आज्यग्रहणानुमन्त्रणम् ॥ अनुष्टुप्। प्रजापतिर्ऋषिः।

[[1-6-1-1]]

सं त्वां सिञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च। बृहस्पतिप्रसूतो यजमान इह मा रिषत् ॥

आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्याध्यक्षमसि हविरसि वैश्वानरं वैश्वदेवमुत्पूतशुष्मं सत्यौजाः सहो ऽसि सहमानमसि

सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व पृतनाः सहस्व पृतन्यतः सहस्रवीर्यमसि तन्मा जिन्वाऽऽज्यस्याऽऽज्यमसि

सत्यस्य सत्यमसि सत्यायुः ॥

[[1-6-1-2]]

असि सत्यशुष्ममसि सत्येन त्वाऽभि घारयामि तस्य ते भक्षीय

पञ्चानां त्वा वातानां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

पञ्चानां त्वर्तूनां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

पञ्चानां त्वा दिशां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

पञ्चानां त्वा पञ्चजनानां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

चरोस्त्वा पञ्चबिलस्य यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

ब्रह्मणस्त्वा तेजसे यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

क्षत्रस्य त्वौजसे यन्त्राय ॥

[[1-6-1-3]]

धर्त्राय गृह्णामि

विशे त्वा यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि

सुवीर्याय त्वा गृह्णामि

सुप्रजास्त्वाय त्वा गृह्णामि

रायस्पोषाय त्वा गृह्णामि

ब्रह्मवर्चसाय त्वा गृह्णामि

भूरस्माकं हविर्देवानामाशिषो यजमानस्य देवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि

कामाय त्वा गृह्णामि ॥

[[1-6-2]]

हविर्ग्रहणानुमन्त्रणम् ॥ प्रजापतिर्ऋषिः

[[1-6-2-1]]

ध्रुवो ऽसि ध्रुवो ऽहं संजातेषु भूयासं धीरश्चेत्ता वसुविद्।

उग्रो ऽस्युग्रो ऽहं संजातेषु भूयासमुग्रश्चेत्ता वसुविद्।

अभिभूरस्यभिभूरहं संजातेषु भूयासमभिभूश्चेत्ता वसुविद्।

युनज्मि त्वा ब्रह्मणा दैव्येन हव्यायास्मै वोढवे जातवेदः। इन्द्रानास्त्वा सुप्रजसः सुवीरा ज्योग्जीवेम बलिहृतौ वयं तौ ॥

यन्मे अग्ने अस्य यज्ञस्य रिष्यात् ॥

[[1-6-2-2]]

यद्वा स्कन्दादाज्यस्योत विष्णो। तेन हन्मि सपत्नं दुर्मरायुमैनं दधामि निर्ऋत्या उपस्थै ॥

भूर्भुवः सुवः

उच्छुष्मो अग्ने यजमानायैधि निशुष्मो अभिदासते

अग्ने देवैद्ध मन्विद्ध मन्द्रजिह्वामर्त्यस्य ते होतर्मूर्धन्ना जिघर्मि रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय

मनो ऽसि प्राजापत्यं मनसा मा भूतेना विश

वागस्यैन्द्री सपत्नक्षयणी ॥

[[1-6-2-3]]

वाचा मैन्द्रियेणा ऽऽविश

वसन्तमृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु

ग्रीष्ममृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु

वर्षा ऋतूनां प्रीणामि ता मां प्रीताः प्रीणन्तु

शरदमृतूनां प्रीणामि सा मां प्रीता प्रीणातु

हेमन्तशिशिरावृतूनां प्रीणामि तौ मां प्रीतौ प्रीणीताम्

अग्नीषोमयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासम्

अग्नेरहं देवयज्ययाऽन्नादो भूयासम् ॥

[[1-6-2-4]]

दधिंस्यदब्धो भूयासममुं दभेयम्

अग्नीषोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयासम्

इन्द्राग््नियोरहं देवयज्ययैन्द्रियाव्यन्नादो भूयासम्  
इन्द्रस्याहं देवयज्ययैन्द्रियावी भूयासम्  
महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयम्  
अग्नेः स्विष्टकृतो ऽहं देवयज्ययाऽऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयम् ॥  
[[1-6-3]]

इडा भागाद्यनुमन्त्रणम् ॥ प्रजापतिर्ऋषिः  
[[1-6-3-1]]  
अग्निर्मा दुरिष्टात् पातु सविताऽघशंसात्।  
यो मे ऽन्ति दूरे ऽरातीयति तमेतेन जेषम्।  
सुरूपवर्षवर्ण एहीमान् भद्रान् दुर्यां अभ्येहि मामनुव्रता  
न्यु शीर्षाणि मृद्धम्  
इड एह्यदित एहि सरस्वत्येहि  
रन्तिरसि रमतिरसि सूनर्यसि  
जुष्टे जुष्टिं ते ऽशीयोपहृत उपहवं ॥  
[[1-6-3-2]]

ते ऽशीय  
सा मे सत्याऽऽशीरस्य यज्ञस्य भूयात्।  
अरेडता मनसा तच्छकेयम्।  
यज्ञो दिवश् रोहतु यज्ञो दिवं गच्छतु  
यो देवयानः पन्थास्तेन यज्ञो देवां अप्येतु।  
अस्मास्विन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान् राय उत यज्ञाः संचन्तामस्मासु सन्त्वाशिषः सा नः प्रिया सुप्रतूर्तिर्मघोनी  
जुष्टिरसि जुषस्व नो जुष्टा नः ॥  
[[1-6-3-3]]

असि जुष्टिं ते गमेयम्  
मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधातु। बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह मादयन्ताम् ॥  
ब्रध्नि पितृस्व  
ददतो मे मा क्षायि कुर्वतो मे मोष दसत्  
प्रजापतेर्भागौ ऽस्यूर्जस्वान् पर्यस्वान्  
प्राणापानौ मे पाहि समानव्यानौ मे पाह्युदानव्यानौ मे पाहि।

अक्षितो ऽस्यक्षित्यै त्वा

[[1-6-3-4]]

मा मे क्षेष्ठा अमुत्रा ऽमुष्मिल्लोके ॥

[[1-6-4]]

अनुयाजादीनामनुमन्त्रणम् ॥ प्रजापतिर्ऋषिः

[[1-6-4-1]]

बर्हिषो ऽहं देवयज्यया प्रजावान् भूयासम् ।

नराशंसस्याहं देवयज्यया पशुमान् भूयासम्

अग्नेः स्विष्टकृतो ऽहं देवयज्यया ऽऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयम्

अग्नेरहमुज्जितिमनूजेषम् ।

सोमस्याहमुज्जितिमनूजेषम्

अग्नेरहमुज्जितिमनूजेषम्

अग्नीषोमयोरहमुज्जितिमनूजेषम्

इन्द्राग्नीयोरहमुज्जितिमनूजेषम्

इन्द्रस्याहम् ॥

[[1-6-4-2]]

उज्जितिमनूजेषम्

महेन्द्रस्याहमुज्जितिमनूजेषम्

अग्नेः स्विष्टकृतो ऽहमुज्जितिमनूजेषम्

वाजस्य मा प्रसवेनोद्गाभेणोदग्रभीत् । अथा सपत्नाः इन्द्रो मे निग्राभेणाधराः अकः ॥

उद्गाभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा अवीवृधन् । अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान् व्यस्यताम् ॥

एमा अगमन्नाशिषो दोहकामा इन्द्रवन्तः ॥

[[1-6-4-3]]

वनामहे धुक्षीमहि प्रजामिषम् ॥

रोहितेन त्वाऽग्निर्देवतां गमयतु हरिभ्यां त्वेन्द्रो देवतां गमयत्वेतशेन त्वा सूर्यो देवतां गमयतु

वि ते मुञ्चामि रशना वि रश्मीन् वि योक्त्रा यानि परिचर्तनानि धत्तादस्मासु द्रविणं यच्च भद्रम् प्र णो ब्रूताद्भागधान्

देवतासु

विष्णोः शंयोरहं देवयज्यया यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयम् ।

सोमस्याहं देवयज्यया ॥

[[1-6-4-4]]

सुरेता॒ रेतो॑ धिषी॒य

त्वष्टु॑रहं दे॒वय॒ज्यया॑ पशूना॑ रू॒पं पु॑षेयम्।

दे॒वानां॑ पत्नी॒रग्नि॑र्गृह॒पति॑र्यज्ञस्य॑ मिथु॒नं तयो॑रहं दे॒वय॒ज्यया॑ मिथु॒नेन॑ प्र भूयासम्।

वेदो॑ ऽसि॒ वित्ति॑रसि॒ विदे॒य

कर्मा॑सि॒ करु॑णमसि॒ क्रिया॑सः॑।

स॒निर॑सि॒ सनि॒ताऽसि॑ स॒नेय॑म्।

घृ॒तव॑न्तं कु॒ला॒यिन॑ः रा॒यस्पोष॑ः स॒हस्त्रि॑णं वेदो ददातु वा॒जिन॑म् ॥

[[1-6-5]]

ध्रु॒वाप्या॑यनादि ॥ प्रजापतिर्ऋषिः।

[[1-6-5-1]]

आ प्या॑यतां ध्रु॒वा घृ॒तेन॑ य॒ज्ञंय॒ज्ञं प्रति॑ दे॒वय॒ज्यः। सूर्या॑या ऊ॒धो ऽदि॑त्या उ॒पस्थ॑ उ॒रुधा॑रा पृथि॒वी य॒ज्ञे अ॒स्मिन् ॥

प्रजा॑पतेर्वि॒भान्नाम॑ लो॒कस्तस्मि॑ऽस्त्वा दधामि॒ सह॑ यज॒मानेन॑

सद॑सि॒ सन्मे॑ भू॒याः सर्व॑मसि॒ सर्व॑ मे भू॒याः पूर्ण॑मसि॒ पूर्ण॑ मे भू॒या अक्षि॑तमसि॒ मा मे॑ क्षे॒ष्टाः।

प्रा॒च्या दि॒शि दे॒वा ऋ॒त्विजो॑ मार्ज॒यन्तां॑ दक्षि॒णायाम् ॥

[[1-6-5-2]]

दि॒शि मासाः॑ पि॒तरौ॑ मार्ज॒यन्तां॑ प्र॒तीच्या॑ दि॒शि गृ॒हाः प॒शवो॑ मार्ज॒यन्ता॒मुदी॑च्यां दि॒श्याप॑ ओष॒धयो॑ वन॒स्पत॑यो

मार्ज॑यन्ता॒मूर्ध्वाया॑ दि॒शि य॒ज्ञः स॑वत्स॒रो य॒ज्ञप॑तिर्मा॒र्जय॑न्ता॒म्।

विष्णोः॑ क्रमो॑ ऽस्यभिमाति॒हा गा॑यत्रेण॒ छन्द॑सा पृथि॒वीमनु॑ वि क्रमे॒ निर्भ॑क्तः स यं द्विष्मः।

विष्णोः॑ क्रमो॑ ऽस्यभिशास्ति॒हा त्रैष्टु॑भेन॒ छन्द॑सान्तरि॒क्षमनु॑ वि क्रमे॒ निर्भ॑क्तः स यं द्विष्मः।

[[1-6-5-3]]

क्रमो॑ ऽस्यराती॒यतो॑ ह॒न्ता जा॑गतेन॒ छन्द॑सा दि॒वमनु॑ वि क्रमे॒ निर्भ॑क्तः स यं द्विष्मः।

विष्णोः॑ क्रमो॑ ऽसि शत्रू॒यतो॑ ह॒न्ताऽऽनु॑ष्टु॒भेन॑ छन्द॑सा दि॒शो ऽनु॑ वि क्रमे॒ निर्भ॑क्तः स यं द्विष्मः ॥

[[1-6-6]]

सूर्यो॑पस्थानादि

[[1-6-6-1]]

अ॒गन्म॑ सु॒वः सु॑व॒रग॑न्म

स॒दृश॑स्ते॒ मा छि॑त्सि॒ यत्ते॑ तप॒स्तस्मै॑ ते॒ मा ऽऽवृ॑क्षि

सु॒भूर॑सि॒ श्रेष्ठो॑ रश्मी॒नामा॑यु॒र्धा अ॒स्यायु॑र्मे॒ धेहि॑ व॒र्चो॒धा अ॒सि॒ व॒र्चो॑ मयि॒ धेहि॑।

इद॑म॒हम॑मुं भ्रातृ॒व्यमा॑भ्यो दि॒ग्भ्यो॑ ऽस्यै दि॒वो॑ ऽस्माद॒न्तरि॑क्षा॒दस्यै॑ पृथि॒व्या अ॒स्माद॒न्नाद्या॑न्निर्भ॒जामि॑ निर्भ॒क्तः स यं

द्विष्मः ॥

[[1-6-6-2]]

सम्ज्योतिषाभूवम्

ऐन्द्रीमावृतमन्वावर्ते

समहं प्रजया सं मया प्रजा

समहं रायस्पोषेण सं मया रायस्पोषः।

समिद्धो अग्ने मे दीदिहि समेद्धा ते अग्ने दीद्यासम्।

वसुमान्यज्ञो वसीयान्भूयासम्

अग्न आयुषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्॥

अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्॥

[[1-6-6-3]]

दधत्पोषं रयिं मयिं॥

अग्ने गृहपते सुगृहपतिरहं त्वया गृहपतिना भूयासं सुगृहपतिर्मया त्वं गृहपतिना भूयाः शतं हिमास्तामाशिषमा

शासे तन्तवे ज्योतिष्मतीं तामाशिषमा शासे ऽमुष्मै ज्योतिष्मतीम्।

कस्त्वा युनक्ति स त्वा वि मुञ्चतु॥

अग्ने व्रतपते व्रतमचारिषं तदशकं तन्मे ऽराधि

यज्ञो बभूव स आ॥

[[1-6-6-4]]

बभूव स प्र जज्ञे स वावृधे। स देवानामधिपतिर्बभूव सो अस्मां अधिपतीन् करोतु वयं स्याम पतयो रयीणाम्

गोमां अग्ने ऽविमां अश्वी यज्ञो नृवत्सखा सदमिदप्रमृष्यः। इडावां एषो असुर प्रजावान् दीर्घो रयिः पृथुबुधः

सभावां॥

[[1-6-7]]

देवतापरिग्रहादिविधिः ॥ प्रजापतिर्ऋषिः।

[[1-6-7-1]]

यथा वै समृतसोमा एवं वा एते समृतयज्ञा यद्दर्शपूर्णमासौ

कस्य वाऽहं देवा यज्ञमागच्छन्ति कस्य वा न

बहूनां यजमानानां यो वै देवताः पूर्वं परिगृह्णाति स एनाः श्वो भूते यजते।

एतद्वै देवानामायतनं यदाहवनीयौ।

अन्तराऽग्नी पशूनाम्।

गार्हपत्यो मनुष्याणाम्

अन्वाहार्यपचनः पितृणाम्

अग्निं गृह्णाति

स्व एवाऽऽयतने देवताः परि ॥

[[1-6-7-2]]

गृह्णाति

ताः श्वो भूते यजते

व्रतेन वै मेध्यो ऽग्निर्व्रतपतिः।

ब्राह्मणो व्रतभृत्।

व्रतमुपैष्यन् ब्रूयात्।

अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामीति।

अग्निर्वै देवानां व्रतपतिः

तस्मा एव प्रतिप्रोच्य व्रतमा लभते

बर्हिषा पूर्णमासे व्रतमुपैति वत्सैरमावास्यायाम्

एतद्धेतयौरायतनम्

उपस्तीर्यः पूर्वश्चाग्निरपरश्चेत्याहुः।

मनुष्याः ॥

[[1-6-7-3]]

इत्वा उपस्तीर्णमिच्छन्ति किमु देवा येषां नवावसानम्

उपास्मिञ्छ्वो यक्ष्यमाणे देवता वसन्ति य एवं विद्वानग्निमुपस्तृणाति

यजमानेन ग्राम्याश्च पशवो ऽवरुध्या आरण्याश्चेत्याहुः।

यद्वा इम्यानुपवसति तेन ग्राम्यानव रुद्धे

यदारण्यस्याश्नाति तेनारण्यान्

यदनाश्वानुपवसेत् पितृदेवत्यः स्यात्।

आरण्यस्याश्नाति।

इन्द्रियम् ॥

[[1-6-7-4]]

वा आरण्यम्

इन्द्रियमेवाऽऽत्मन् धत्ते

यदनाश्वानुपवसेत् क्षोधुकः स्यात्।

यदश्रीयाद्द्रोऽस्य पशूनभि मन्येत।



अपाँ ऽश्नाति

तन्नेवाशितं नेवानशितम्।

न क्षोधुको भवति

नास्य रुद्रः पशूनभि मन्यते

वज्रो वै यज्ञः

क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यः।

यदनाश्वानुपवसति

वज्रैणैव

[[1-6-7-5]]

साक्षात् क्षुधं भ्रातृव्यं हन्ति ॥

[[1-6-8]]

यज्ञायुधसम्भृतिः। प्रजापतिर्ऋषिः।

[[1-6-8-1]]

यो वै श्रद्धामनारभ्य यज्ञेन यजते नास्येष्टाय श्रद्धधते।

अपः प्र णयति श्रद्धा वा आपः श्रद्धामेवाऽऽरभ्य यज्ञेन यजत उभयैऽस्य देवमनुष्या इष्टाय श्रद्धधते तदाहुरति वा एता

वर्त्रं नेदन्त्यति वाचं मनो वावैता नाति नेदन्तीति

मनसा प्र णयतीयं वै मनः ॥

[[1-6-8-2]]

अनयैवैनाः प्र णयत्यस्कन्नहविर्भवति य एवं वेद

यज्ञायुधानि सं भरति यज्ञो वै यज्ञायुधानि यज्ञमेव तत् सम् भरति

यदेकमेकं संभरैत् पितृदेवत्यानि स्युर्यत् सह सर्वाणि मानुषाणि

द्वेद्वे सं भरति याज्यानुवाक्ययोरेव रूपं करोत्यथो मिथुनमेव

यो वै दश यज्ञायुधानि वेद मुखतौ ऽस्य यज्ञः कल्पते

स्म्यः ॥

[[1-6-8-3]]

च कपालानि चाग्निहोत्रहवणी च शूर्पं च कृष्णाजिनं च शम्या चोलूखलं च मुसलं च दृषच्चोपला चैतानि वै दश

यज्ञायुधानि य एवं वेद मुखतौ ऽस्य यज्ञः कल्पते

यो वै देवेभ्यः प्रतिप्रोच्य यज्ञेन यजते जुषन्तैऽस्य देवा हव्यं

हविर्निरुप्यमाणमभि मन्त्रयेताग्निं होतारमिह तं हुव इति ॥

[[1-6-8-4]]

देवेभ्य एव प्रतिप्रोच्य यज्ञेन यजते जुषन्ते ऽस्य देवा हव्यम्

एष वै यज्ञस्य ग्रहो गृहीत्वैव यज्ञेन यजते

तदुदित्वा वाचं यच्छति यज्ञस्य धृत्यै।

अथो मनसा वै प्रजापतिर्यज्ञमतनुत मनसैव तद्यज्ञं तनुते रक्षसामनन्ववचाराय

यो वै यज्ञं योग आगते युनक्ति युक्ते युञ्जानेषु

कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्तिवत्याह प्रजापतिर्वै कः प्रजापतिनैवैनं युनक्ति युक्ते युञ्जानेषु ॥

[[1-6-9]]

द्वादशद्वन्द्वसम्पत्तिः ॥ प्रजापतिर्ऋषिः ।

[[1-6-9-1]]

प्रजापतिर्यज्ञानसृजताग्निहोत्रं चाग्निष्टोमं च पौर्णमासीं चोक्थ्यं चामावास्यां चातिरात्रं च

तानुदमिमीत्

यावदग्निहोत्रमासीत्तावानग्निष्टोमो यावती पौर्णमासी तावानुक्थ्यो यावत्यमावास्यां तावानतिरात्रः ।

य एवं विद्वानग्निहोत्रं जुहोति यावदग्निष्टोमेनोपाप्नोति तावदुपाऽऽप्नोति

य एवं विद्वान् पौर्णमासीं यजते यावदुक्थ्येनोपाप्नोति ॥

[[1-6-9-2]]

तावदुपाऽऽप्नोति

य एवं विद्वानमावास्यां यजते यावदतिरात्रेणोपाप्नोति तावदुपाऽऽप्नोति

परमेष्ठिनो वा एष यज्ञो ऽग्र आसीत्

तेन स परमां काष्ठामगच्छत्

तेन प्रजापतिं निरवासाययत्

तेन प्रजापतिः परमां काष्ठामगच्छत्

तेनेन्द्रं निरवासाययत्

तेनेन्द्रः परमां काष्ठामगच्छत्

तेनाग्नीषोमौ निरवासाययत्

तेनाग्नीषोमौ परमां काष्ठामगच्छताम्।

यः ॥

[[1-6-9-3]]

एवं विद्वान् दर्शपूर्णमासौ यजते परमामेव काष्ठां गच्छति

यो वै प्रजातेन यज्ञेन यजते प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते

द्वादश मासाः संवत्सरो द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि संपाद्यानीत्याहुः ।

वत्सं चोपावसृजत्युखां चाधि श्रयति ।

अव च हन्ति दृषदौ च समाहन्ति ।

अधि च वपते कपालानि चोप दधाति

पुरोडाशं च ॥

[[1-6-9-4]]

अधिश्चयत्याज्यं च

स्तम्बयजुश्च हरत्यभि च गृह्णाति

वेदिं च परि गृह्णाति पत्नीं च सं नह्यति

प्रोक्षणीश्चाऽऽसादयत्याज्यं च ।

एतानि वै द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोः

तानि य एव संपाद्य यजते प्रजातेनैव यज्ञेन यजते प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते ॥

[[1-6-10]]

हविः सादनम् ॥ प्रजापतिर्ऋषिः ।

[[1-6-10-1]]

ध्रुवो ऽसि ध्रुवो ऽह संजातेषु भूयासमित्याह ध्रुवानेवैनान् कुरुते ।

उग्रो ऽस्युग्रो ऽह संजातेषु भूयासमित्याहाप्रतिवादिन एवैनान्कुरुते ।

अभिरस्यभिभूरह संजातेषु भूयासमित्याह य एवैनं प्रत्युत्पिपीते तमुपास्यते

युनक्ति त्वा ब्रह्मणा दैव्येनेत्याहैष वा अग्नेर्योगस्तेन ॥

[[1-6-10-2]]

एवैनं युनक्ति

यज्ञस्य वै समृद्धेन देवाः सुवर्गं लोकमायन् यज्ञस्य व्यृद्धेनासुरान् परा ऽभावयन् यन्मै अग्ने अस्य यज्ञस्य रिष्यादित्याह

यज्ञस्यैव तत् समृद्धेन यजमानः सुवर्गं लोकमैति यज्ञस्य व्यृद्धेन भ्रातृव्यान् परा भावयति ।

अग्निहोत्रमेताभिव्याहृतीभिरुप सादयेद्यज्ञमुखं वा अग्निहोत्रं ब्रह्मैता व्याहृतयो यज्ञमुख एव ब्रह्म ॥

[[1-6-10-3]]

कुरुते संवत्सरे पर्यागत एताभिरेवोप सादयेद्ब्रह्मणैवोभयतः संवत्सरं परि गृह्णाति

दर्शपूर्णमासौ चातुर्मास्यान्यालभमान एताभिव्याहृतीभिर्हवीष्या सादयेद्यज्ञमुखं वै दर्शपूर्णमासौ चातुर्मास्यानि

ब्रह्मैता व्याहृतयो यज्ञमुख एव ब्रह्म कुरुते संवत्सरे पर्यागत एताभिरेवा ऽऽसादयेद्ब्रह्मणैवोभयतः संवत्सरं परि गृह्णाति

यद्वै यज्ञस्य साम्नां क्रियते राष्ट्रम् ॥

[[1-6-10-4]]

यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यद्वा विशं यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छत्यथ ब्राह्मणो ॥ आनाशीर्केण यज्ञेन यजते  
सामिधेनीरनुवक्ष्यन्नेता व्याहृतीः पुरस्ताद्दध्याद्ब्रह्मैव प्रतिपदं कुरुते तथा ब्राह्मणः साशीर्केण यज्ञेन यजते  
यं कामयेत यजमानं भ्रातृव्यमस्य यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति तस्यैता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्यायां दध्याद्भ्रातृव्यदेवत्यां वै  
पुरोऽनुवाक्यां भ्रातृव्यमेवास्य यज्ञस्य ॥  
[[1-6-10-5]]

आशीर्गच्छति

यान् कामयेत यजमानान्त्समावत्येनान् यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति तेषामेता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्याया अर्धर्चं एकां  
दध्याद्याज्यायै पुरस्तादेकां याज्याया अर्धर्चं एकां तथैनान्त्समावती यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति  
यथा वै पर्जन्यः सुवृष्टं वर्षत्येवं यज्ञो यजमानस्य वर्षति स्थलयोदकं परिगृह्णन्त्याशिषा यज्ञं यजमानः परि गृह्णाति  
मनो ऽसि प्राजापत्यम् ॥  
[[1-6-10-6]]

मनसा मा भूतेना ऽऽविशेत्याह मनो वै प्राजापत्यं प्रजापत्यो यज्ञो मन एव यज्ञमात्मन् धत्ते  
वागस्यैन्द्री संपलक्षयणी वाचा मैन्द्रियेणा ऽऽविशेत्याहैन्द्री वै वाग्वाचमेवैन्द्रीमात्मन् धत्ते ॥  
[[1-6-11]]

आश्रावणादिमन्त्रविधानम् ॥

[[1-6-11-1]]

यो वै सप्तदशं प्रजापतिं यज्ञमन्वायत्तं वेदं प्रति यज्ञेन तिष्ठति न यज्ञाद्भ्रंशते ।

आ श्रावयेति चतुरक्षरमस्तु श्रौषडिति चतुरक्षरं यजेति द्वक्षरं ये यजामह इति पञ्चाक्षरं द्वक्षरो वषट्कारः ।

एष वै सप्तदशः प्रजापतिर्यज्ञमन्वायत्तः ।

य एवं वेदं प्रति यज्ञेन तिष्ठति न यज्ञाद्भ्रंशते

यो वै यज्ञस्य प्रायणं प्रतिष्ठाम् ॥

[[1-6-11-2]]

उदयनं वेदं प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन सङ्स्थां गच्छति ।

आ श्रावयास्तु श्रौषड्यज ये यजामहे वषट्कार एतद्वै यज्ञस्य प्रायणमेषा प्रतिष्ठैतदुदयनम् ।

य एवं वेदं प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन सङ्स्थां गच्छति

यो वै सूनृतायै दोहं वेदं दुह एवैनाम् ।

यज्ञो वै सूनृता ।

आ श्रावयेत्यैवैनामहत् ।

अस्तु ॥

[[1-6-11-3]]

श्रौषडित्युपावाँस्त्राग्

यजेत्युदंनैषीत्।

ये यजामह इत्युपासदत्।

वषट्कारेण दोद्धि।

एष वै सूनुतायै दोहः।

य एवं वेद दुह एवैनाम्।

देवा वै सत्तमासत्

तेषां दिशो ऽदस्यन्

त एतामर्द्रां पङ्क्तिमपश्यन्ना श्रावयेति पुरोवातमजनयन्नस्तु श्रौषडित्यभ्रं समप्लावयन् यजेति विद्युत्तम् ॥

[[1-6-11-4]]

अजनयन्त्ये यजामह इति प्रावर्षयन्नभ्यस्तनयन् वषट्कारेण

ततो वै तेभ्यो दिशः प्राप्यायन्त

य एवं वेद प्रास्मै दिशः प्यायन्ते

प्रजापतिं त्वो वेद प्रजापतिस्त्वं वेद

यं प्रजापतिर्वेद स पुण्यो भवति।

एष वै छन्दस्यः प्रजापतिरा श्रावयास्तु श्रौषड्यज ये यजामहे वषट्कारः।

य एवं वेद पुण्यो भवति

वसन्तम् ॥

[[1-6-11-5]]

ऋतूनां प्रीणामीत्याह।

ऋतवो वै प्रयाजाः।

ऋतूनेव प्रीणाति

तै ऽस्मै प्रीता यथापूर्वं कल्पन्ते

कल्पन्ते ऽस्मा ऋतवो य एवं वेद।

अग्नीषोमयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासमित्याह।

अग्नीषोमाभ्यां वै यज्ञश्चक्षुष्मान्

ताभ्यामेव चक्षुरात्मन् घत्ते।

अग्नेरहं देवयज्यया ऽन्नादो भूयासमित्याह।

अग्निर्वै देवानामन्नादः

तेनैव ॥

[[1-6-11-6]]

अन्नाद्यमात्मन् धत्ते

दब्धिरस्यदब्धो भूयासममुं दभेयमित्याह ।

एतया वै दब्ध्या देवा असुरानदभ्रुवन्

तयैव भ्रातृव्यं दभ्नोति ।

अग्नीषोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयासमित्याह ।

अग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो वृत्रमहन्

ताभ्यामेव भ्रातृव्यं स्तृणुते ।

इन्द्राग्नीयोरहं देवयज्ययैन्द्रियाव्यन्नादो भूयासमित्याह ।

इन्द्रियाव्यैवान्नादो भवति ।

इन्द्रस्य ॥

[[1-6-11-7]]

अहं देवयज्ययैन्द्रियावी भूयासमित्याह ।

इन्द्रियाव्यैव भवति

महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयमित्याह

जेमानमेव महिमानं गच्छति ।

अग्नेः स्विष्टकृतो ऽहं देवयज्यया ऽऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयमित्याह ।

आयुरेवात्मन् धत्ते प्रति यज्ञेन तिष्ठति ॥

[[1-6-12]]

काम्यायाज्यापुरोऽनुवाक्याः ॥ विश्वेदेवा ऋषयः ।

[[1-6-12-1]]

इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनैभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥

इन्द्रं नरो नेमर्धिता हवन्ते यत् पार्या युनजते धियस्ताः । शूरो नृषाता शर्वसश्चकान आ गोमति व्रजे भजा त्वं नः ॥

इन्द्रियाणि शतकृतो या ते जनैषु पञ्चसु । इन्द्र तानि त आ वृणे ॥

अनु ते दायि मह इन्द्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्यै । अनु ॥

[[1-6-12-2]]

क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्र देवेभिरनु ते नृषह्यै ॥

आ यस्मिन्त्सप्त वासवास्तिष्ठन्ति स्वारुहो यथा । ऋषिर्ह दीर्घश्रुत्तम इन्द्रस्य घर्मो अतिथिः ॥

आमासु पक्क मरैय आ सूर्यं रोहयो दिवि। घर्म न सामन् तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वीणसे गिरः ॥

इन्द्रमिद्राधिना बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः। इन्द्रं वाणीरनूषत ॥

गायन्ति त्वा गायत्रिणः ॥

[[1-6-12-3]]

अर्चन्त्यर्कमर्किणः। ब्रह्माणस्त्वा शतक्रतुवुद्धंशमिव येमिरे ॥

अहोमुचे प्र भरेमा मनीषामोषिष्ठदाने सुमतिं गृणानाः। इदमिन्द्र प्रति हव्यं गृभाय सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः ॥

विवेष यन्मा धिषणा जजान स्तवै पुरा पार्यादिन्द्रमहः। अहंसो यत्र पीपरद्यथा नो नावेव यान्तमुभये हवन्ते ॥

प्र सम्राजं प्रथममध्वराणाम् ॥

[[1-6-12-4]]

अहोमुचं वृषभं यज्ञियानाम्। अपां नपातमश्विना हयन्तमस्मिन्नर इन्द्रियं धत्तमोजः ॥

वि न इन्द्र मृधौ जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः। अधस्पदं तमी कृधि यो अस्मा अभिदासति ॥

इन्द्रं क्षत्रमभि वाममोजो ऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम्। अपानुदो जनममित्रयन्तंमुरुं देवेभ्यो अकृनोरु लोकम् ॥

मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावतः ॥

[[1-6-12-5]]

आ जंगामा परस्याः। सुकं सशायं पविमिन्द्र तिग्मं वि शत्रून् ताहि वि मृधौ नुदस्व ॥

वि शत्रून् वि मृधौ नुद वि वृत्रस्य हनू रुज। वि मन्युमिन्द्र भामितो ऽमित्रस्याभिदासतः ॥

त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवे सुहवं शूरमिन्द्रम्। हुवे नु शक्रं पुरुहूतमिन्द्रं स्वस्ति नो मघवा धात्विन्द्रः ॥

मा ते अस्यां ॥

[[1-6-12-6]]

सहसावन् परिष्ठावघायं भूम हरिवः परादै। त्रायस्व नो ऽवृकेभिर्वरूथैस्तव प्रियासः सूरिषु स्याम ॥

अनवस्ते रथमश्वाय तक्षन्त्वष्टा वज्रं पुरुहूत द्युमन्तम्। ब्रह्माण इन्द्रं महयन्तो अर्केरवर्धयन्नहये हन्तवा उं ॥

वृष्णे यत् ते वृषणो अर्कमर्चानिन्द्र ग्रावाणो अदितिः सजोषाः। अनश्वासो ये पवयो ऽरथा इन्द्रेषिता अभ्यवर्तन्त दस्यून् ॥